



Kan bare gjengis offentlig i
anonymisert form, jf. domstolloven
§ 130 første ledd

NORGES HØYESTERETT

Den 10. januar 2024 ble det av Høyesteretts ankeutvalg med justitiarius Øie og dommerne Falch og Østensen Berglund i

HR-2024-56-U, (sak nr. 23-191739SIV-HRET), sivil sak, anke over kjennelse:

A (advokat Erik Bryn Tvedt)

mot

Statsforvalteren i Oslo og Viken (advokat Kristine Berstad Møse)

avsagt slik

K J E N N E L S E :

- (1) Saken gjelder heving av en sak om overprøving av vedtak om vergemål og spørsmål om sakskostnader.
- (2) Den 7. desember 2021 fattet statsforvalteren i Møre og Romsdal vedtak om vergemål for A i medhold av vergemålsloven § 55 jf. § 20. A krevde opphevelse av vergemålet i oktober 2022, og purret flere ganger. I mai 2023 anla hun søksmål mot statsforvalteren med krav om opphevelse av vergemålet.
- (3) Statsforvalteren i Innlandet fattet vedtak om opphevelse av vergemålet 22. juni 2023. Samme dag fattet statsforvalteren et nytt vedtak om oppnevning av verge for A, denne gangen i medhold av helse- og omsorgstjenesteloven. Mandatet for vergemålet var et annet enn tidligere. Vedtaket ble på grunn av skrivefeil omgjort ved vedtak 4. juli 2023, uten at det ble gjort materielle endringer.
- (4) Vestre Innlandet tingrett avsa 5. september 2023 kjennelse med slik slutning:
 - «1. Sak nr. 23-078248TVI-TVIN/TGJO heves.
 2. Sakskostnader tilkjennes ikke.»
- (5) Tingretten kom til at søksmålsgjenstanden kun var vedtaket av 7. desember 2021, og at saken har blitt gjenstandsløs som følge av opphevelsen av vedtaket. Videre kom tingretten til at staten har vunnet saken, jf. tvisteloven § 20-2 andre ledd, og at det ikke var grunnlag for å tilkjenne A sakskostnader etter tvisteloven § 20-4. Fordi staten ikke hadde krevd sakskostnader, ble det ikke tilkjent.
- (6) A anket over både spørsmålet om heving og tingrettens sakskostnadsavgjørelse.

- (7) Eidsivating lagmannsrett avsa 24. oktober 2023 kjennelse med slik slutning:
- «1. Anken forkastes.
 2. I sakskostnader for lagmannsretten betaler A 4 600 – firetusensekshundre – kroner til staten v/Justis- og beredskapsdepartementet innen 2 – to – uker fra forkynnelsen av denne kjennelse.»
- (8) Lagmannsretten kom til at det var korrekt å heve saken som gjenstandsløs fordi det ikke lenger var noe forvaltningsvedtak å overprøve, og at saksanlegget ikke kan forstås slik at det gjelder lovligheten av vedtaket 4. juli 2023 om oppnevning av verge etter helse- og omsorgstjenesteloven kapittel 9. Lagmannsretten kom videre til at saken anses vunnet av staten, jf. tvisteloven § 20-2 andre ledd, og at det ikke er hjemmel for å tilkjenne A sakskostnader etter § 20-4 eller frita henne for sakskostnadsansvar, jf. tvisteloven § 20-2 tredje ledd.
- (9) A har anket til Høyesterett. Anken gjelder rettsanvendelsen og saksbehandlingen. Det er vist til at påstanden hele tiden har vært at vergemålet oppheves, og at saken ikke kan heves kun fordi forvaltningen har videreført vergemålet basert på en ny hjemmel. A er nektet adgang til et effektivt rettsmiddel for å få overprøvd tvangen hun utsettes for, i strid med EMK artikkel 6 nr. 1. Lagmannsretten skulle sørget for oppnevning av verge etter tvisteloven § 2-2 fjerde ledd, og saken skulle vært behandlet etter tvistelovens kapittel 36, jf. helse- og omsorgstjenesteloven § 9-12.
- (10) A har også anket særskilt over sakskostnadsavgjørelsen. Det er anført at staten bærer alle kostnader ved saken jf. vergemålsloven § 76.
- (11) Det er lagt ned slik påstand:
- «1. Lagmannsrettens og tingrettens kjennelser oppheves.»
- (12) *Statsforvalteren i Oslo og Viken* har inngitt tilsvar. Det er anført at det var riktig å heve saken. Det nye vedtaket kan bringes inn til prøving, og det foreligger ikke saksbehandlingsfeil.
- (13) Til anken over sakskostnadsavgjørelsen er det anført at vergemålsloven § 76 bare gjelder i saker med element av tvang, ikke frivillig vergemål. Det er de alminnelige reglene om sakskostnader i tvisteloven kapittel 20 som gjelder.
- (14) Det er lagt ned slik påstand:
- «1. Anken forkastes.
 2. Anken over lagmannsrettens sakskostnadsavgjørelse forkastes.
 3. Staten v/Justis- og beredskapsdepartementet tilkjennes sakskostnader for Høyesterett.»
- (15) *Høyesteretts ankeutvalg* bemerker at når det gjelder anken over hevingsavgjørelsen, kan utvalget bare prøve lagmannsrettens saksbehandling og generelle lovtolking, jf. tvisteloven § 30-6. Når det gjelder forholdet til Grunnloven og Den europeiske

menneskerettskonvensjonen (EMK), kan ankeutvalget også prøve den konkrete rettsanvendelsen, men ikke lagmannsrettens bevisbedømmelse.

- (16) Ankeutvalget finner det enstemmig klart at anken ikke kan føre frem. Anken forkastes i medhold av tvisteloven § 30-9 andre ledd.
- (17) Hva gjelder anken over lagmannsrettens avgjørelse om sakskostnadene, kan ankeutvalget bare prøve lagmannsrettens lovanvendelse og saksbehandling, samt bevisvurderingen så langt den utelukkende gjelder sakskostnadsavgjørelsen, jf. tvisteloven § 20-9 tredje ledd andre punktum. For den videre anken over tingrettens sakskostnadsavgjørelse kommer begrensningene i tvisteloven § 30-6 i tillegg. Ankeutvalget kan treffe ny realitetsavgjørelse når det er grunnlag for det, jf. tvisteloven § 20-9 tredje ledd tredje punktum.
- (18) Saksbehandlingen for domstolene ved rettslig prøving av vedtak etter vergemålsloven er nærmere regulert i vergemålsloven kapittel 9. Det følger av § 76 første ledd at staten som den klare hovedregel bærer alle kostnadene ved saken der ikke annet følger av særskilt lovbestemmelse. Det er ikke noe i bestemmelsens ordlyd som tyder på at en slik vergemålssak som denne saken gjelder, ikke omfattes. Tvert imot bør uttrykket «saken» i § 76, leses i lys av § 68 andre ledd og § 75, som uttrykkelig også gjelder denne sakstypen.
- (19) Forarbeidene til kapittel 9 behandler i det vesentlige fratakelse av rettslig handleevne, men det er ikke uttalelser som tilsier at andre vergemålssaker ikke omfattes av sakskostnadsreglene i § 76.
- (20) Det kan skape en viss usikkerhet at reglene om fri rettshjelp og rettsgebyr med forarbeider kun omhandler saker om rettslig handleevne. Dette kan imidlertid ikke innebære at en klar lovtekst må settes til side, eller at den skal tolkes innskrenkende. Dette innebærer at den ankende part har krav på å få dekket sine kostnader etter § 76 i en sak som den foreliggende.
- (21) I saker der staten etter loven skal dekke alle kostnadene ved saken, utformes normalt slutningen uten at sakskostnadene omtales. Ettersom staten her har anført at den ikke skal bære kostnadene, finner utvalget det riktig at resultatet av sakskostnadsanken gjenspeiles i slutningen.

S L U T N I N G

- 1. Anken over hevingsavgjørelsen forkastes.
- 2. Staten bærer alle kostnadene ved saken.

Ingvald Falch
(sign.)

Toril Marie Øie
(sign.)

Cecilie Østensen Berglund
(sign.)